

A Gyergyói-medence: egy mozaikos táj természeti értékei

szerkesztők
Markó Bálint és Sárkány-Kiss Endre

Kolozsvári Egyetemi Kiadó
Kolozsvár, Románia
2011

Apáthy Könyvek

Készült a Szülőföld Alap (595/2011) támogatásával

© Markó Bálint és Sárkány-Kiss Endre, 2011

Borítóterv és műszaki szerkesztés: László Zoltán

Universitatea „Babeş-Bolyai”
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
str. Haşdeu nr. 45-51
400371 Cluj-Napoca, ROMÂNIA
Tel./fax: (+40)-264-597-401
E-mail: presa_universitara@easynet.ro
<http://www.puc.ubbcluj.ro/>

A Gyergyói-medence madárfaunája

Vincze Orsolya¹, Daróczi J. Szilárd², Kelemen A. Márton²,
Kovács István², Pap Péter László¹, Papp Tamás²,
Sándor D. Attila¹, Zeitz Róbert²

Cím/Address: ¹Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Biológia és Geológia Kar, Taxonómia és Ökológia Tanszék, RO-400006 Kolozsvár, Clinicilor u. 5-7, Románia, orsolyaaa@gmail.com; ²„Milvus Csoport” Madártani és Természetvédelmi Egyesület, RO-540343 Marosvásárhely, Crinului u. 22, Románia.

Abstract – The Giurgeu Depression was identified to be an Important Bird Area (IBA), providing breeding and feeding ground for several bird species with European Union and global conservation concerns. In this study we present the list of bird species observed during a 64 years period, between 1946 and 2010. We found 173 species which were observed at least once in the studied area. Most of the species (82%) are breeding, others can be seen during migration or they use the basin as a wintering area. The area gives space for a large breeding population of Corncrakes (*Crex crex*) and a few pairs of the Romanian rare breeder Common Rosefinch (*Carpodacus erythrinus*). The Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*), the Three-toed Woodpecker (*Picoides tridactylus*), the Eurasian Pygmy Owl (*Glaucidium passerinum*), the Boreal Owl (*Aegolius funereus*) and the Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*) also breed in the area, while the Hen Harrier (*Circus cyaneus*) only winters here. We present information about Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) observations from the studied area.

Kulcsszavak – Gyergyói-medence, madárfauna.

Key words – Giurgeu Depression, avifauna, ornithology.

Bevezetés

Földrajzi adottságainak és elhelyezkedésének köszönhetően Románia jelentős élőhely diverzitással bír, aminek kiváló mutatója, hogy az Európában összesen tíz fellelhető biogeográfiai régióból öt megtalálható az ország területén. Az élőhelyek topográfiai, geológiai, hidrológiai és klímabeli változatossága egy olyan kivételesen gazdag madárfaunának ad otthont, amely európai szinten is kiemelkedő jelentőséggel bír. Az eddigi jelentések szerint az ország területén összesen 385 madárfajt figyeltek meg a természetben (Papp és Fântână 2008), melynek legkevesebb 66%-a legalább egyszer költött az ország területén. A megfigyelt fajok közül 109 faj állandó, 36 téli, 134 pedig nyári vendégként van számon tartva, 36 átvonul az ország területén, 70 faj megjelenése pedig ritkának, véletlenszerűnek mondható (Papp és Fântână 2008).

Az utóbbi évszázadok során az emberiség nagyon látványos és gyors változásokat okozott a környezetben, amely változásoknak a madarak igen érzékeny

indikátorainak bizonyultak. Az élőhelyek leromlása, feldarabolódása vagy teljes eltűnése több madárfaj populációméretének csökkenéséhez vezetett, egyes esetekben azok teljes kipusztulásával fenyeget. Ezért a fontos madárélőhelyek (IBA - Important Bird Areas) védelmi program olyan, a madárvilág szempontjából kulcsfontosságú fészkelő-, táplálkozó- és pihenőterületek azonosítására és védelmére fekteti a hangsúlyt, amelyek, ha megfelelő védelmet kapnak, hosszú távon biztosíthatják a vadonélő madárfajok, rajtuk keresztül pedig az őket ellátó életközösségek fennmaradását.

Románia területén jelen pillanatban 130 fontos madárélőhelynek nyilvánított terület van számon tartva (Papp és Fântână 2008). Ezek között szerepel a Gyergyói-medence is, mely 91378 hektáron terül el és magában foglalja a Görgényi-havasok egy részét is. A terület egy része (a kisebb rezervátumoktól eltekintve, melyek már régebb óta védettséget élveznek) 2007-ben védelem alá került, azáltal, hogy a Natura2000-es hálózat részévé nyilvánították. A területen megjelölt nyolc minősítő faj között szerepel az Európai Unió szintjén veszélyeztetettnek nyilvánított gatyáskuvik (*Aegolius funereus*), békászó sas (*Aquila pomarina*), császármadár (*Bonasia bonasia*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), törpekuvik (*Glaucidium passerinum*), háromujjú hősik (*Picoides tridactylus*), siketfajd (*Tetrao urogallus*) és a haris (*Crex crex*) (Papp és Fântână 2008, BirdLife International 2009; 1. táblázat). A jelen tanulmány a Gyergyói-medence területén történt madármegfigyelések összegzését tartalmazza, kizárva a fontos madárélőhely részének nyilvánított Görgényi-havasok madárfaunáját.

1. táblázat. A Gyergyói-medence fontos madárélőhely (IBA-terület) minősítő fajai, a területen költő és telelő párok vagy egyedek számának becslése valamint a fajok védeltségi kategóriái (C6 – Európai Unió szintjén veszélyeztetett) (Papp és Fântână 2008 nyomán). / **Table 1.** The estimated number of breeding pairs or wintering individuals of the key bird species in the Giurgeu Depression Important Bird Area (IBA), and their IBA-criteria (C6 - Species threatened at the European Union level) (Papp and Fântână 2008).

Faj	Költő párok	Telelő egyedek	IBA kritérium
Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)		40-50	C6
Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>)	35-45		C6
Császármadár (<i>Bonasa bonasia</i>)	250-280		C6
Siketfajd (<i>Tetrao urogallus</i>)	75-95		C6
Haris (<i>Crex crex</i>)	180-250		C6
Gatyáskuvik (<i>Aegolius funereus</i>)	200-220		C6
Törpekuvik (<i>Glaucidium passerinum</i>)	30-40		C6
Háromujjú hősik (<i>Picoides tridactylus</i>)	140-170		C6

Anyagok és módszerek

A vizsgált terület

A Gyergyói-medence (É 46°45'; K 25°28') (1. ábra) a Keleti-Kárpátok központi övezetében, Hargita megye északi részén terül el, körülölvélve a Görgényi-, a Kelemen-, a Gyergyói-havasok valamint a Hargita hegyvonulat által. Vízrajzi szempontból ez a térség a Maros felső szakaszának vízgyűjtő területe, mely folyó a Gyergyói-havasokban, Marosfő közelében ered, észak-nyugat irányban átvágja a medencét, majd Maroshévíznél hagyja azt el. Sekély vize és viszonylag lassú folyása a Gyergyói-medence területén a hegyekből leereszkedő patakok sokaságával egyúttesen lápos, mocsaras területek és nagy kiterjedésű nedves rétek kialakulásának kedvezett a medence több pontján (Rațiu 1968, Margóczy és mtsai. 2000). A medence területének nagy részét mezőgazdasági területek, kaszálók és legelők képezik, de nagy területeket fednek le erdőségek is, amelyek főként tölvevények, kisebb részben pedig lombhullató és vegyes erdők (Papp és Fântână 2008).

Madártani megfigyelések a Gyergyói-medencéből

Az adatok legnagyobb részét Kohl István szászrégeni ornitológus, muzeológus és preparátor madártani naplójából gyűjtöttük, amelyek feljegyzéseket tartalmaznak 1937-től 1998-ig. Első bejegyzése a Gyergyói-medence területéről 1946-ból származik, naplói összesen nyolcvannyolc nap megfigyeléseit tartalmazzák a terület több pontjáról (Borzont, Gyergyóalfalu, Gyergyócsomafalva, Gyergyóditró,

1. ábra. A Gyergyói-medence vázlatos térképe. / **Fig. 1.** The schematic map of the Upper Mures Basin.

2. táblázat. A Gyergyói-medence területén megfigyelt madárfajok névsora. A megfigyeléseket gyakoriságuk alapján, megfigyelőnként ritka (+), közönséges (++) és gyakori (+++) kategóriákba soroltuk, a gyűrűzőtábor adatait a gyűrűzött egyedek számában adtuk meg, valamint feltüntettük a fajok Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) Vörös Listáján elfoglalt védelmi kategóriáit: LC (nem veszélyeztetett), NT (potenciálisan veszélyeztetett), VU (sérülékeny) (IUCN 2010). / **Table 2.** The list of bird species observed in the Giurgeu Depression. The observations were categorized as rare (+), common (++) or very common (+++) based on their observation's frequencies and were summarized for each observers. The data collected during the bird ringin camp is given in the number of ringed individuals. The IUCN Red List conservation status of each species is shown (IUCN 2010).

Faj	IUCN 2010	Kohl István	Gyűrűző-tábor	Kovács István	Daróczi J. Szilárd	Gyűrűzve
Északi búvár (<i>Gavia stellata</i>)	LC	+	-	-	-	-
Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	LC	+	-	-	-	-
Vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps griseigena</i>)	LC	+	-	-	-	-
Kárókatona (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	LC	-	-	-	++	-
Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>)	LC	+	-	-	-	-
Szürke gém (<i>Ardea cinerea</i>)	LC	+	++	+	+	-
Ústökös gém (<i>Ardeola ralloides</i>)	LC	+	-	-	-	-
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	LC	+	-	-	+	-
Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	-
Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>)	LC	-	-	-	+	-
Fütyülő réce (<i>Anas penelope</i>)	LC	+	-	-	-	-
Tökés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>)	LC	+++	+++	+++	++	-
Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>)	LC	+	-	+	-	-
Kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>)	LC	-	+	-	-	-
Barátréce (<i>Aythya ferina</i>)	LC	+	-	-	-	-
Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>)	NT	+	-	-	-	-
Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)	LC	-	++	++	+	-

Faj	IUCN 2010	Kohl István	Gyűrűző- tábor	Kovács István	Daróczi J. Szilárd	Gyűrűzve
Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	LC	-	-	+	+	-
Kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>)	LC	-	-	++	+	-
Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>)	LC	+	-	++	+	-
Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	LC	+	-	+	++	-
Hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>)	LC	-	-	++	+	-
Héja (<i>Accipiter gentilis</i>)	LC	+	++	++	++	-
Karvaly (<i>Accipiter nisus</i>)	LC	+	+	+++	++	-
Egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>)	LC	+++	++	+++	+++	-
Gatyás ölyv (<i>Buteo lagopus</i>)	LC	+	-	-	-	-
Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>)	LC	+++	-	+++	+	-
Fekete sas (<i>Aquila clanga</i>)	VU	-	-	-	+	-
Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	VU	++	-	-	-	-
Szirti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	LC	+	++	-	+	-
Halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>)	LC	-	-	-	+	-
Vörös vércse (<i>Falco tinnunculus</i>)	LC	+++	++	+++	+	-
Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>)	NT	-	-	+	++	-
Kabasólyom (<i>Falco subbuteo</i>)	LC	++	+	++	+	-
Vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>)	LC	+	-	-	+	-
Fogoly (<i>Perdix perdix</i>)	LC	-	-	+	+	-
Fürj (<i>Coturnix coturnix</i>)	LC	+++	+++	+++	++	-
Császármadár (<i>Bonasa bonasia</i>)	LC	-	-	++	+	-
Siketfajd (<i>Tetrao urogallus</i>)	LC	-	-	-	+	-
Fácán (<i>Phasianus colchicus</i>)	LC	+	-	+	-	-
Guvat (<i>Rallus aquaticus</i>)	LC	-	-	-	+	-

2. táblázat. folytatás / Table 2. continuation.

Faj	IUCN 2010	Kohl István	Gyűrűző- tábor	Kovács István	Daróczi J. Szilárd	Gyűrűzve
Pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>)	LC	-	+	-	+	1
Haris (<i>Crex crex</i>)	LC	+++	++	+++	+++	-
Vízityúk (<i>Gallinula chloropus</i>)	LC	+	+	-	+++	-
Szárca (<i>Fulica atra</i>)	LC	-	-	-	+	-
Kis lile (<i>Charadrius dubius</i>)	LC	-	-	+	+	-
Bíbic (<i>Vanellus vanellus</i>)	LC	++	+	+	+++	-
Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>)	LC	+	-	-	+	-
Sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>)	LC	+++	++	+	+	1
Erdei szalonka (<i>Scolopax rusticola</i>)	LC	-	-	-	+	-
Piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>)	LC	+	++	-	-	-
Szürke cankó (<i>Tringa nebularia</i>)	LC	-	+	-	-	-
Erdei cankó (<i>Tringa ochropus</i>)	LC	+	+	+	+	1
Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>)	LC	++	++	-	+	1
Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>)	LC	+	+	-	+	-
Dankasirály (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	LC	+	-	+	+	-
Sárgalábú sirály (<i>Larus michahellis</i>)	LC	-	-	-	+	-
Kék galamb (<i>Columba oenas</i>)	LC	+	++	+++	+++	-
Örvös galamb (<i>Columba palumbus</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	1
Balkáni gerle (<i>Streptopelia decaocto</i>)	LC	++	-	++	++	-
Vadgerle (<i>Streptopelia turtur</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	2
Szirti galamb (<i>Columba livia domestica</i>)	LC	-	-	+	-	-

Faj	IUCN 2010	Kohl István	Gyűrűző- tábor	Kovács István	Daróczi J. Szilárd	Gyűrűzve
Kakukk (<i>Cuculus canorus</i>)	LC	+++	++	++	+++	-
Füleskuvik (<i>Otus scops</i>)	LC	-	-	+	+	-
Uhu (<i>Bubo bubo</i>)	LC	+	-	+	-	-
Törpekuvík (<i>Glaucidium passerinum</i>)	LC	-	-	-	+	-
Kuvik (<i>Athene noctua</i>)	LC	+	++	+	++	-
Macskabagoly (<i>Strix aluco</i>)	LC	-	-	-	++	-
Uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>)	LC	-	-	-	++	-
Erdei fülesbagoly (<i>Asio otus</i>)	LC	+	+	+++	+	-
Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>)	LC	-	-	-	+	-
Gatyáskuvik (<i>Aegolius funereus</i>)	LC	-	-	-	+	-
Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	LC	-	-	-	+++	-
Havasi sarlósfecske (<i>Tachymarptis melba</i>)	LC	-	-	+	+	-
Sarlós fecske (<i>Apus apus</i>)	LC	+	-	+	+	-
Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>)	LC	+	++	+	+	15
Gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>)	LC	-	-	+	++	-
Búbos banka (<i>Upupa epops</i>)	LC	+++	-	++	+++	-
Nyaktekerccs (<i>Jynx torquilla</i>)	LC	++	++	+	++	5
Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>)	LC	-	-	++	+++	-
Zöld küllő (<i>Picus viridis</i>)	LC	-	-	+	-	-
Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)	LC	+	-	-	+++	-
Nagy fakopáncs (<i>Dendrocopos major</i>)	LC	+	-	+++	+++	-
Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	LC	+	-	-	-	-
Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>)	LC	+	-	+	-	-
Háromujjú hősík (<i>Picoides tridactylus</i>)	LC	+	-	-	+	-

2. táblázat. folytatás / Table 2. continuation.

Faj	IUCN 2010	Kohl István	Gyűrűző- tábor	Kovács István	Daróczi J. Szilárd	Gyűrűzve
Búbos pacsirta (<i>Galerida cristata</i>)	LC	+	-	-	-	-
Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>)	LC	-	-	+	+++	-
Mezei pacsirta (<i>Alauda arvensis</i>)	LC	+++	+	+++	+++	-
Partifecske (<i>Riparia riparia</i>)	LC	+	+	-	++	1
Füsti fecske (<i>Hirundo rustica</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	88
Molnárfecske (<i>Delichon urbica</i>)	LC	+++	-	+++	+++	-
Erdei pityer (<i>Anthus trivialis</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	35
Réti pityer (<i>Anthus pratensis</i>)	LC	-	-	-	+	-
Rozsdástorkú pityer (<i>Anthus cervinus</i>)	LC	-	-	-	+	-
Havasi pityer (<i>Anthus spinoletta</i>)	LC	-	-	-	++	-
Sárga billegető (<i>Motacilla flava</i>)	LC	+	-	+++	+++	-
Hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>)	LC	++	+++	++	++	14
Barázdabillegető (<i>Motacilla alba</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	37
Csonttollú (<i>Bombycilla garrulus</i>)	LC	+	-	-	-	-
Vízirigó (<i>Cinclus cinclus</i>)	LC	+	-	+	-	5
Ökörszem (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	LC	-	-	++	+++	-
Erdei szürkebegy (<i>Prunella modularis</i>)	LC	-	-	++	+++	-
Vörösbegy (<i>Erithacus rubecula</i>)	LC	+	++	+++	++	7
Nagy fülemüle (<i>Luscinia luscinia</i>)	LC	+	+	+	++	43
Házi rozsdafarkú (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	LC	+++	++	+++	+++	4
Kerti rozsdafarkú (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	LC	+	+	++	++	5

Faj	IUCN 2010	Kohl István	Gyűrűző- tábor	Kovács István	Daróczi J. Szilárd	Gyűrűzve
Cigánycsuk (<i>Saxicola torquatus</i>)	LC	+	+	-	++	-
Rozsdás csuk (<i>Saxicola rubetra</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	61
Hantmadár (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	LC	+	-	+	+	-
Szürke légykapó (<i>Muscicapa striata</i>)	LC	+	++	+	++	7
Kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>)	LC	-	-	-	++	-
Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>)	LC	-	-	++	++	-
Kormos légykapó (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	LC	-	-	++	+	1
Örvös rigó (<i>Turdus torquatus</i>)	LC	+	-	+	++	-
Fekete rigó (<i>Turdus merula</i>)	LC	++	++	++	+++	6
Fenyőrigó (<i>Turdus pilaris</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	9
Énekes rigó (<i>Turdus philomelos</i>)	LC	+	+	++	++	23
Léprigó (<i>Turdus viscivorus</i>)	LC	+	+	++	+++	-
Berki tücsökmadár (<i>Locustella fluviatilis</i>)	LC	-	+	-	++	4
Nádi tücsökmadár (<i>Locustella luscinioides</i>)	LC	++	-	-	++	3
Foltos nádiposzáta (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	LC	++	-	-	++	101
Énekes nádiposzáta (<i>Acrocephalus palustris</i>)	LC	+++	++	+++	+++	118
Cserregő nádiposzáta (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	LC	++	+	-	+	9
Nádirigó (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)	LC	++	+	-	++	-
Kerti geze (<i>Hippolais icterina</i>)	LC	+	+	+	++	36
Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>)	LC	+	-	-	++	-
Kis poszáta (<i>Sylvia curruca</i>)	LC	++	+++	++	++	45
Mezei poszáta (<i>Sylvia communis</i>)	LC	++	+++	+++	++	52
Kerti poszáta (<i>Sylvia borin</i>)	LC	+++	+++	++	++	82

2. táblázat. folytatás / Table 2. continuation.

Faj	IUCN 2010	Kohl István	Gyűrűző- tábor	Kovács István	Daróczi J. Szilárd	Gyűrűzve
Barátposzáta (<i>Sylvia atricapilla</i>)	LC	++	++	++	++	26
Csilpcsalpűzike (<i>Phylloscopus collybita</i>)	LC	++	+++	+++	++	75
Sisegő fűzike (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	LC	-	++	++	++	6
Fitiszfűzike (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	LC	-	+++	++	+	41
Sárgafejű királyka (<i>Regulus regulus</i>)	LC	-	-	++	++	-
Tüzesfejű királyka (<i>Regulus ignicapillus</i>)	LC	-	-	++	++	-
Ószapó (<i>Aegithalos caudatus</i>)	LC	+	++	++	++	15
Barátcinege (<i>Poecile palustris</i>)	LC	+	-	++	++	-
Kormosfejű cinege (<i>Poecile montanus</i>)	LC	-	-	++	++	-
Búbos cinege (<i>Lophophanes cristatus</i>)	LC	-	++	+	++	-
Fenyvescinege (<i>Periparus ater</i>)	LC	++	+	+++	++	-
Kék cinege (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	LC	-	+	++	++	-
Szécinege (<i>Parus major</i>)	LC	+++	+++	+++	++	29
Csuszka (<i>Sitta europaea</i>)	LC	+	-	++	+++	-
Hegyi fakusz (<i>Certhia familiaris</i>)	LC	-	-	++	++	-
Sárgarigó (<i>Oriolus oriolus</i>)	LC	-	+	-	++	-
Tövisszűrő gébics (<i>Lanius collurio</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	11
Nagy őrgébics (<i>Lanius excubitor</i>)	LC	+++	++	+++	++	1
Szajkó (<i>Garrulus glandarius</i>)	LC	++	+	+++	+++	-
Szarka (<i>Pica pica</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	-
Fenyőszajkó (<i>Nucifraga caryocatactes</i>)	LC	+	-	+++	++	-

Faj	IUCN 2010	Kohl István	Gyűrűző- tábor	Kovács István	Daróczi J. Szilárd	Gyűrűzve
Csóka (<i>Corvus monedula</i>)	LC	+	-	++	++	-
Vetési varjú (<i>Corvus frugilegus</i>)	LC	+	-	-	-	-
Dolmányos varjú (<i>Corvus cornix</i>)	LC	+++	++	+++	+++	-
Holló (<i>Corvus corax</i>)	LC	++	++	+++	+++	-
Seregély (<i>Sturnus vulgaris</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	1
Pásztormadár (<i>Sturnus roseus</i>)	LC	+	-	-	+	-
Házi veréb (<i>Passer domesticus</i>)	LC	+++	+++	++	+++	-
Mezei veréb (<i>Passer montanus</i>)	LC	+++	+	+++	+++	9
Csicsörke (<i>Serinus serinus</i>)	LC	+	+	-	+	-
Fenyőpinty (<i>Fringilla montifringilla</i>)	LC	+	-	-	++	-
Erdei pinty (<i>Fringilla coelebs</i>)	LC	+++	+++	+++	++	29
Csíz (<i>Carduelis spinus</i>)	LC	+	+++	+	++	-
Tengelic (<i>Carduelis carduelis</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	33
Zöldike (<i>Carduelis chloris</i>)	LC	+++	+++	+++	++	25
Kenderike (<i>Carduelis cannabina</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	6
Keresztcsőrű (<i>Loxia curvirostra</i>)	LC	+	-	++	++	-
Karmazsinpirók (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	LC	+++	+++	++	+++	21
Süvöltő (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	LC	+	+++	+++	++	15
Meggyvágó (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	LC	-	+	+	+++	1
Citromsármány (<i>Emberiza citrinella</i>)	LC	+++	+++	+++	+++	9
Nádi sármány (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	LC	+++	+++	+	++	4
Sordély (<i>Miliaria calandra</i>)	LC	+	-	+	++	-

3. táblázat. A Gyergyói-medence területén megfigyelt madárfajok gyakorisága (ritka (+) vagy gyakori (++)), költési, vonulási és telelési periódusonként összesítve, ezek vonulási viselkedése (V = vonuló, P = parciális vonuló, R = rezidens), valamint ezen adatok alapján valószínűsíthető státusza (K = költ a területen, V = vonuláskor használja a területet, TV = téli vendég). / **Table 3.** The bird species observed in the Giurgeu Depression, the frequency of observations categorized (rare (+) or common (++)) by breeding (Nyár), migrating (Vonulás) and wintering (Tél) seasons, their migration status (V = migrant, P = partial migrant, R = resident) and the breeding probability on the area (K = breeds on the area, V = can be seen only in migration, TV = winter visitor).

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Északi búvár (<i>Gavia stellata</i>)	V		+		V, TV	Két egyed lőttek Maroshévízen 1946 novemberében.
Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	P			+	V	Egy megfigyelés a medencéből.
Vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps griseigena</i>)	V		+			Egyetlen megfigyelés.
Kárókatona (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	P	++			TV	Télen lehet látni kisebb csapatokban a Maros fölött.
Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>)	V		+			Egyetlen megfigyelés, valószínűleg vonulás idején nem ritka a területen.
Szürke gém (<i>Ardea cinerea</i>)	R		++	++		Viszonylag rendszeresen lehet látni kóborló egyedeket a területen.
Üstökös gém (<i>Ardeola ralloides</i>)	V			+		Egyetlen megfigyelés.
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	V			++	K	Legalább 1 pár költ Szenéte környékén.
Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	V		++	++	K	Jelentős állománya költ a falvakban.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>)	V		++		V	Vonuláskor este lehet hallani a vonuló csapatokat a terület fölött.
Fütyülő réce (<i>Anas penelope</i>)	V		+		V	Egyetlen megfigyelés.
Tőkés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>)	R		++	++	K	Többfelé költ a medencében.
Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>)	V		+	+		Kohl István feljegyzései alapján a faj korábbi költése elképzelhető.
Kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>)	V		+			Egyetlen megfigyelés.
Barátréce (<i>Aythya ferina</i>)	P			+		Egyetlen megfigyelés.
Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>)	V			+		Lásd: A Gyergyó-medencében ritkán megfigyelt madárfajok.
Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)	V		++	++	K	Költ néhány pár a medencében.
Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	V		+		V	Szórványos és kis számú vonuló.
Kígyászölyv (<i>Circaetus gallicus</i>)	V		++	++	K	Legalább 3 pár költ a medencében
Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>)	V		++	++		Vonuláskor gyakoribb, költése elképzelhető a területen.
Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	V	++	++		V,TV	Viszonylag gyakori átvonuló és téli vendég.

3. táblázat. folytatás / Table 3. continuation.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>)	V		++		V	A vonulás időszakban rendszeresen előfordul.
Héja (<i>Accipiter gentilis</i>)	R		++	++	K	Bizonyítottan költ a területen.
Karvaly (<i>Accipiter nisus</i>)	R		++	++	K	Viszonylag gyakori költőfaj.
Egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>)	R	++	++	++	K	Gyakori költőfaj.
Gatyás ölyv (<i>Buteo lagopus</i>)	V	+				Egyetlen megfigyelés.
Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>)	V		++	++	K	Legkevesebb 20 pár költ a medencében.
Fekete sas (<i>Aquila clanga</i>)	V		+			Egyetlen megfigyelés.
Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	V		++	++	K	1997 óta nincs feljegyzése a területről.
Szirti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	R		++	++	K	A '90-es évek végéig költött Vasláb mellett, azóta csak alkalmi megfigyelései vannak.
Halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>)	V		+			2007 májusában észleltek egy madarat (Darróczy J. Szilárd).
Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>)	V		++		V	Tavaszi vonuláskor használja a területet. Májusban 3-40 egyedes csapatokban látni.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Kabasólyom (<i>Falco subbuteo</i>)	V		++	++	K	Néhány pár költ a területen.
Vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>)	R			++	K	Szórványosan lehet látni a terület fölött.
Fogoly (<i>Perdix perdix</i>)	R		++	++	K	Költ néhány pár.
Fürj (<i>Coturnix coturnix</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Császármadár (<i>Bonasa bonasia</i>)	R			++	K	Több megfigyelése ismert.
Siketfajd (<i>Tetrao urogallus</i>)	R			+	K	Ürüléket találtak a bánya fölötti erdőben. (Daróczy J. Szilárd).
Fácán (<i>Phasianus colchicus</i>)	R		++	+	K	Rendszeres fészkelő.
Guvat (<i>Rallus aquaticus</i>)	P			++	K	Kis számú fészkelő.
Pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>)	V		++	++	K	Néhány pár költ a területen, például a szenétei lápban.
Haris (<i>Crex crex</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Vízityúk (<i>Gallinula chloropus</i>)	P		++	++	K	Viszonylag gyakori költőfaj.
Szárca (<i>Fulica atra</i>)	P			++	K	Szórványos és rendszertelen költőfaj a medencében (pl. szenétei bányató).

3. táblázat. folytatás / Table 3. continuation.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Kis lile (<i>Charadrius dubius</i>)	V		++	++	K	Költ néhány pár a Maros kavicszátonyain, valamint a szenétei bányatónál.
Bíbic (<i>Vanellus vanellus</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>)	V		+	+	V	Alkalmanként vonulásban előfordul.
Sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>)	P		++	++	K	Költ néhány pár a Maros vashídja közelében és a szenétei lápban.
Erdei szalonka (<i>Scolopax rusticola</i>)	V			++	K	Néhány pár költ a fenyvesekben.
Piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>)	V		++	++		Kohl István feljegyzései alapján a faj korábbi költése elképzelhető.
Szürke cankó (<i>Tringa nebularia</i>)	V		+			Egyetlen megfigyelés.
Erdei cankó (<i>Tringa ochropus</i>)	V		+	++	K	Szórványos. Költése nem bizonyított, de elképzelhető.
Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>)	V		++	++	V	Egyes években gyakori, de kisszámú tavaszi és őszi átvonuló.
Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>)	V		++		V	Költ néhány pár a Maros kavicszátonyain és a szenétei bányatónál.
Dankasirály (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	P			++		Ritkán látható a Maros fölött.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Sárgalábú sirály (<i>Larus michahellis</i>)	R					Ritkán látható a terület fölött.
Kék galamb (<i>Columba oenas</i>)	P		++	++	K	Gyakori fészkelő.
Örvös galamb (<i>Columba palumbus</i>)	P		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Balkáni gerle (<i>Streptopelia decaocto</i>)	R		++	++	K	Kohl István Szenétén 1983 májusában látja először. Településeken költ.
Vadgerle (<i>Streptopelia turtur</i>)	V		++	++	K	Gyakori fészkelő.
Parlagi galamb (<i>Columba livia domestica</i>)	R		+		K	Gyakori költőfaj
Kakukk (<i>Cuculus canorus</i>)	V		++	++	K	Gyakori fészkelő.
Füleskuvik (<i>Otus scops</i>)	V		+	+	V	Vonulásban előfordul. 2009 júniusában egy hím szólt Szenétén.
Uhu (<i>Bubo bubo</i>)	R		+			Egy egyedet fogtak 1964-ben Gyergyóújfaluban (Kohl István). Egy tollat találnak 2008-ban (Kovács István)
Törpekuvik (<i>Glaucidium passerinum</i>)	R			+	K	Egyetlen megfigyelés.
Kuvik (<i>Athene noctua</i>)	R		++	++	K	Rendszeres fészkelő.
Macskabagoly (<i>Strix aluco</i>)	R			++	K	Viszonylag gyakori költőfaj a medencében.

3. táblázat. folytatás / Table 3. continuation.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Uráli bagoly (<i>Strix uralensis</i>)	R			++	K	Viszonylag gyakori költőfaj.
Erdei fülesbagoly (<i>Asio otus</i>)	R	++	++	++	K	Néhány pár költ a területen.
Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>)	P			++	K	A '80-as évek végéig költött a szenétei lápban, azóta csak alkalmi feljegyzései vannak.
Gatyáskuvik (<i>Aegolius funereus</i>)	R			+	K	Egyetlen megfigyelés.
Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	V			++	K	Gyakori költőfaj.
Havasi sarlósfecske (<i>Tachymarptis melba</i>)	V		+			Ritkán megfigyelt faj a területen, valószínűleg a Békási-szorosban költő madarak jönnek át néha.
Sarlós fecske (<i>Apus apus</i>)	V		++	++		Vonuláskor és nyáron is lehet találkozni kisebb csapataival a terület fölött.
Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>)	P		++	++	K	Költ a Maroson és a szenétei bányatónál is.
Gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>)	V			++	K	Költ a területen. Gyergyóalfalu mellett ismert egy telep.
Búbos banka (<i>Upupa epops</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Nyaktekerecs (<i>Jynx torquilla</i>)	V		++	++	K	Rendszeres költőfaj.
Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Zöld küllő (<i>Picus viridis</i>)	R		++		K	Kis számú fészkelő.
Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)	R			++	K	Gyakori költőfaj.
Nagy fakopáncs (<i>Dendrocopos major</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	R			++	K	Kis számú fészkelő.
Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>)	R			++	K	Kis számú fészkelő.
Háromujjú hőcsik (<i>Picoides tridactylus</i>)	R			++	K	Daróczi J. Szilárd hőcsik által készített odút talált.
Búbos pacsirta (<i>Galerida cristata</i>)	R	++		++	K	Bizonytalan fészkelő.
Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>)	V		++	++	K	Rendszeres költőfaj.
Mezei pacsirta (<i>Alauda arvensis</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Partifecske (<i>Riparia riparia</i>)	V		++	++	K	Költ a Maroson.

3. táblázat. *folytatás* / Table 3. *continuation*.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Füsti fecske (<i>Hirundo rustica</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj a településeken.
Molnárfecske (<i>Delichon urbica</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj a településeken.
Erdei pityer (<i>Anthus trivialis</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Réti pityer (<i>Anthus pratensis</i>)	V		++		V	Vonuláskor előfordul.
Rozsdástorkú pityer (<i>Anthus cervinus</i>)	V		++		V	Vonuláskor előfordul.
Havasi pityer (<i>Anthus spinoletta</i>)	V			++		Költése elképzelhető.
Sárga billegető (<i>Motacilla flava</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>)	P		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Barázdabillegető (<i>Motacilla alba</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Csonttollú (<i>Bombycilla garrulus</i>)	P	+			TV	Mindössze két egyedről van feljegyzés. Valószínűleg télen nem ritka.
Vízirigó (<i>Cinclus cinclus</i>)	R	+	++	++	K	Rendszeres fészkelő.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Ökörszem (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	P		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Erdei szürkebegy (<i>Prunella modularis</i>)	P		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Vörösbegy (<i>Erithacus rubecula</i>)	P		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Nagy fülemüle (<i>Luscinia luscinia</i>)	V		++	++		Valószínűleg költ a területen.
Házi rozsdafarkú (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	P		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Kerti rozsdafarkú (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Cigánycsuk (<i>Saxicola torquatus</i>)	V		+	++	K	Rendszeres fészkelő.
Rozsdás csuk (<i>Saxicola rubetra</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Hantmadár (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	V		++	++	K	Néhány pár rendszeresen költ a szenétei kőbánya környékén.
Szürke légykapó (<i>Muscicapa striata</i>)	V		++	++	K	Költ, viszonylag gyakori.
Kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>)	V			++	K	Kis számú fészkelő.

3. táblázat. folytatás / Table 3. continuation.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>)	V		++	++	K	Költ a medencében, bükkösökben és egyes erdőkben egyaránt.
Kormos légykapó (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	V		++	++		Költése elképzelhető.
Örvös rigó (<i>Turdus torquatus</i>)	R		++	++	K	Szórványos, de jellemző költőfaj.
Fekete rigó (<i>Turdus merula</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Fenyőrigó (<i>Turdus pilaris</i>)	R	++	++	++	K	Gyakori költőfaj.
Énekes rigó (<i>Turdus philomelos</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Léprigó (<i>Turdus viscivorus</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Berki tücsökmadár (<i>Locustella fluviatilis</i>)	V		++	++	K	Többfelé költ a berkekben, füzesekben.
Nádi tücsökmadár (<i>Locustella luscinioides</i>)	V		++	++	K	Többfelé költ a terület nádoltjaiban.
Foltos nádiposzáta (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	V		++	++	K	Rendszeres költőfaj.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Énekes nádiposzáta (<i>Acrocephalus palustris</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Cserregő nádiposzáta (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	V		++	++	K	Vonuláskor volt fogva, költése bizonytalan.
Nádirigó (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)	V		++	++	K	Viszonylag gyakori költőfaj.
Kerti geze (<i>Hippolais icterina</i>)	V		++	++	K	Költ a területen, vonuláskor gyakoribb.
Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>)	V			++	K	Kis számú fészkelő.
Kis poszáta (<i>Sylvia curruca</i>)	V		++	++	K	Viszonylag gyakori költőfaj.
Mezei poszáta (<i>Sylvia communis</i>)	V		++	++	K	Viszonylag gyakori költőfaj.
Kerti poszáta (<i>Sylvia borin</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Barátposzáta (<i>Sylvia atricapilla</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Csilpcsalpfüzike (<i>Phylloscopus collybita</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Sisegő füzike (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	V		++	++	K	Viszonylag gyakori költőfaj.

3. táblázat. folytatás / Table 3. continuation.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Fitiszfüzike (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	V		++	++	K	Néhány pár költ fiatalabb, gyéresebb fenyvesekben.
Sárgafejű királyka (<i>Regulus regulus</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj a fenyvesekben.
Tüzesfejű királyka (<i>Regulus ignicapillus</i>)	R		++	++	K	Viszonylag gyakori költőfaj a fenyvesekben.
Őszapó (<i>Aegithalos caudatus</i>)	R		++	++	K	Költ, viszonylag gyakori.
Barátcinege (<i>Poecile palustris</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Kormosfejű cinege (<i>Poecile montanus</i>)	R		++	++	K	Viszonylag nagy költőállománya van a fenyvesekben.
Búbos cinege (<i>Lophophanes cristatus</i>)	R		++	++	K	Rendszeres és megszokott fészkelő faj a lucosokban.
Fenyvescinege (<i>Periparus ater</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Kék cinege (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj a területen.
Szécincinege (<i>Parus major</i>)	R	++	++	++	K	Gyakori költőfaj.
Csuszka (<i>Sitta europaea</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Hegyi fakusz (<i>Certhia familiaris</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj
Sárgarigó (<i>Oriolus oriolus</i>)	V		+	++	K	Rendszeres fészkelő.
Tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Nagy őrgébics (<i>Lanius excubitor</i>)	R	++	++	++	K	Viszonylag gyakori költőfaj és téli vendég.
Szajkó (<i>Garrulus glandarius</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Szarka (<i>Pica pica</i>)	R	++	++	++	K	Gyakori költőfaj a medence területén.
Fenyőszajkó (<i>Nucifraga caryocatactes</i>)	R		++	++	K	Rendszeres költőfaj a fenyvesekben.
Csóka (<i>Corvus monedula</i>)	R		++	++	K	Rendszeres költőfaj.
Vetési varjú (<i>Corvus frugilegus</i>)	R			+	K	Valószínűleg nem fészkel a medencében.
Dolmányos varjú (<i>Corvus cornix</i>)	R	++	++	++	K	Gyakori költőfaj.
Holló (<i>Corvus corax</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Seregély (<i>Sturnus vulgaris</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Pásztormadár (<i>Sturnus roseus</i>)	V		++	++		Inváziós években több tízes csoportokban jelenik meg.

3. táblázat. folytatás / Table 3. continuation.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Házi veréb (<i>Passer domesticus</i>)	R	++	++	++	K	Településeken gyakori.
Mezei veréb (<i>Passer montanus</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Csicsörke (<i>Serinus serinus</i>)	V		+	++	K	Kis számban költő faj, főleg településeken fordul elő.
Fenyőpinty (<i>Fringilla montifringilla</i>)	P	++			TV	Rendszeres téli vendég, olykor nagy csapatokban.
Erdei pinty (<i>Fringilla coelebs</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Csíz (<i>Carduelis spinus</i>)	R		++	++	K	Költ, de vonuláskor, kóborláskor gyakoribb.
Tengelic (<i>Carduelis carduelis</i>)	R	++	++	++	K	Gyakori költőfaj.
Zöldike (<i>Carduelis chloris</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Kenderike (<i>Carduelis cannabina</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Keresztcsőrű (<i>Loxia curvirostra</i>)	R		++	++	K	Gyakori a fenyvesekben.
Karmazsinpirók (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	V		++	++	K	Gyakori költőfaj.

Faj	Vonulási viselkedés	Tél	Vonulás	Nyár	Költés	Megjegyzés
Süvöltő (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Meggyvágó (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Citromsármány (<i>Emberiza citrinella</i>)	R		++	++	K	Gyakori költőfaj.
Nádi sármány (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	R		++	++	K	Kisebb nádfoltokban, zsombékokban költ.
Sordély (<i>Miliaria calandra</i>)	R		+	++	K	Kis számú fészkelő.

Gyergyógalócás, Gyergyóhodos, Gyergyóremete, Gyergyószárhegy, Gyergyószentmiklós, Gyergyótekerőpatak, Gyergyóújfalu, Gyergyóvárhegy, Marosfő, Maroshévíz, Salamás, Szenéte, Vasláb). Ezeket az adatokat egészítette ki a Maros első 50 km-es szakaszán, 1991-ben végzett madárfaunisztikai felmérés (Kohl és mtsai. 1995), valamint azok a feljegyzések, amelyek egy, a „Milvus Csoport” Madártani és Természetvédelmi Egyesület 1995-ben megszervezett egy hónapos (július 17 és augusztus 18 között) szenétei gyűrűzőtábor során gyűrűzött és látott fajokat tartalmaztak. A tábor ideje alatt 96 m, összesen 9 darab hálót használtak, amelyek Szenéte jellegzetes élőhelyeiben voltak kihelyezve. A hálók a kedvezőtlen időjárási körülmények kivételével folyamatosan kifeszített állapotban voltak, ezeket egy óránként ellenőrizték napfelkeltétől a teljes besötétedésig. A tábor ideje alatt a következő személyek gyűrűztek: Kelemen A. Márton, Pap Péter László, Papp Tamás, Sándor D. Attila, Zeitz Róbert. Továbbá, adatsorunkban szerepel Daróczi J. Szilárd és Kovács István, a „Milvus Csoport” Madártani és Természetvédelmi Egyesület ornitológusainak a területen végzett megfigyelései az 1995 és 2010 közötti időszakból, amely adatok legnagyobb része Szenéte és Vasláb területéről származnak, néhány bejegyzéssel Gyergyóremete, Gyergyóalfalu, Maroshévíz és Gyergyócsomafalva környékéről.

A végső adatbázis 1946-2010 közötti periódusból tartalmaz adatokat. A madárfajokat az áttekinthetőség érdekében a megfigyelő leírása vagy a megfigyelések gyakorisága, valamint a megfigyelt egyedek száma alapján gyakori, közönséges és ritka kategóriákba soroltuk, a gyűrűzés adatait pedig a gyűrűzött egyedek számában adtuk meg. Annak érdekében, hogy megállapítsuk a megfigyelt madárfajok közül melyek valószínűsíthetők költőnek, vonulónak valamint áttelelőnek, az évet négy periódusra bontottuk, melyek közül március 1. - május 30. és augusztus 1. - november 15. közötti időszakot együttesen a vonulás, június 1. - július 31. a költés és november 16. - február 28. a telelés periódusának minősítettük. A fajok megfigyelésének gyakoriságát az illető perióduson belül ritka és gyakori vagy közönséges kategóriába soroltuk. A fajok területen való költési viselkedésének megállapításában figyelembe vettük azok földrajzi elterjedését, vonulási szokásait valamint a megfigyelők leírásait, melyek esetenként bizonyították a költést a területen. Fészkek, fiókák megfigyelése, vonuló fajok költési időszakból valamint a rezidens fajok az év bármely időszakából származó gyakori feljegyzése valószínűsíti az illető faj költését a területen.

Eredmények

A megfigyelések összesítése szerint 1946 novembere és 2010 áprilisa között a Gyergyói-medence területén 173 madárfajt figyeltek meg (2. táblázat). A megfigyelések vonulási, szaporodási és telelési periódusonkénti összesítése arra utal, hogy a megfigyelt 173 faj közül legalább 142 (82%) költ vagy költött a területen (3. táblázat). A Gyergyói-medencében telelő madárfajok száma viszont valószínűleg alulbecsült, mivel a megfigyelések hónapok közötti megoszlása nem egyenletes, azok legnagyobb hányada a tavasz-ősz időszakból származnak. A téli hónapokból mindössze néhány megfigyelés áll rendelkezésünkre, ezért ezen fajok feltérképezése további megfigyeléseket igényelhet.

A költő fajok közül fontos kiemelni a területen jelen levő haris (*Crex crex*) populációját, melynek mérete a 2003-ban végzett felmérések (Demeter és Szabó 2005) alapján 180-220 költő párra becsülhető. A Gyergyói-medence területén nagy kiterjedésű nedves rétek és mocsaras, lápos területek kedvező életteret biztosítanak e környezeti feltételekre igen érzékeny madárfaj számára. Ezen élőhelyek megőrzése fontos lehet a haris számára, mely faj populációmérete életterük feldarabolódása és mezőgazdasági területekkel való helyettesítése miatt csökkenő tendenciát mutat az utóbbi évtizedekben (BirdLife International 2010b).

Említésre méltó ugyanakkor a Románia területén igen kis számban költő karmazsinpirók (*Carpodachus erythrinos*) Szenéte környékén jelen levő költő állománya, amely becslések szerint 2010-ben akár 40-50 párra is tehető. A karmazsinpirók egy ázsiai elterjedésű faj, amely az utóbbi évszázadban terjedt el délnyugat irányba és jelent meg Európában. Kohl István 1981 júniusában jelzi először a jelenlétét Szenétén, ekkor még kis számban jelen levő (1-2 pár), de már mint költő fajt. Kedvelt élőhelye a sűrű bozótosok, magas produktivitású, buja növényzetű helyek, ezért gyakran jelenik meg lápos, mocsaras területeken. A Gyergyói-medence területén jelezték még néhány egyed előfordulását Gyergyócsomafalva, Gyergyóújfalu és Maroshévíz környékén is. A faj Romániában 2001 óta törvény általi védelem alatt áll.

A parlagi sas (*Aquila heliaca*) Románia területén igen kis egyedszámban költő faj, állományát 2010-ben 5-10 párra becsülik (BirdLife International 2010a). A faj állományának mérete csökkenő tendenciát mutat, amely feltételezések szerint természetes életterének zavarásával vagy azok mezőgazdasági területekkel való átalakításával magyarázható. Kohl István 1983–1997 között gyakran jelzi 1-3 egyed jelenlétét Szenéte és Vasláb környékéről (megfigyelési évek: 1983, 1984, 1989, 1991, 1996, 1997). Valószínűsíthető, hogy költött is a területen ebben az időszakban, 1997 után azonban nem ismert a területről származó feljegyzése.

A medence nem csak a madárvilág szempontjából lehet fontos. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a területen jelen levő élőhelyek egyéb természeti értékeit sem. A medence hidrológiai sajátosságainak köszönhetően megjelent nedves rétek és lápok természetvédelmi szempontból igen nagy jelentőséggel bírhatnak, lévén a természetes eredetű vizes élőhelyek a Föld egyik legnagyobb diverzitást mutató életközösségeit képviselik. Ezen területek száma az emberi beavatkozások következtében jelentős mértékben lecsökkent, ezáltal számos vizes élőhelyhez kötött állat és növényfaj populációméretének csökkenését idézve elő. Ezen okokra vezethető vissza többek között a haris állományának meredek csökkenése az Európai Unió területén. A Gyergyói-medence területén jelen levő költő állomány mérete egyelőre a terület kis intenzitású emberi zavarására és annak természetes állapotára utal. Ugyanakkor a parlagi sas eltűnése a területről elképzelhető, hogy a területen végbemenő antropogén beavatkozásokra vezethető vissza, lévén e madárfaj igen nagy, esetenként akár 50 km²-es territóriumot tart fenn, ezért érzékenyebb lehet a területen végbemenő kisebb mértékű változásokra, annak fragmentációjára vagy degradációjára.

A Gyergyói-medence területének védelme, a mezőgazdasági tevékenységek korlátozása, valamint térbeli terjedésének megakadályozása olyan gazdag életközösség fennmaradását biztosíthatja, ami országos vagy akár nemzetközi jelentőséggel bírhat állat-és növényvilág szempontjából egyaránt.

A Gyergyói-medencében ritkán megfigyelt madárfajok:

- Északi búvár (*Gavia stellata*) – Két egyedet lőttek Maroshévízen (1946. november 15., Kohl István).
- Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*) – Egy egyed, Gyergyóremete (1983. június 19., Kohl István).
- Vörösnakú vöcsök (*Podiceps griseigena*) – Egy egyed, Maroshévíz (1969. április 23., Kohl István).
- Üstökös gém (*Ardeola ralloides*) – Egyetlen egyed, Gyergyószárhegy (1971. június 1., Kohl István).
- Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) – Egy hím egyed, Gyergyóvárhegy (1954. május 12., Kohl István).
- Barátréce (*Aythya ferina*) – Egy egyed, Borzont (1978. július 6., Kohl István).
- Cigányréce (*Aythya nyroca*) – Négy egyed, Borzont (1978. július 6., Kohl István).
- Kanalas réce (*Anas clypeata*) – Egy egyed, Szenéte (1995. augusztus 9., gyűrűzőtábor résztvevői).
- Fütyülő réce (*Anas penelope*) – Egy hím egyed, Gyergyóvárhegy (1954. április 2., Kohl István).
- Fekete sas (*Aquila clanga*) – Egy egyed, Vasláb (2001 ősz, Zeitz Róbert).
- Gatásólyv (*Buteo lagopus*) – Egy egyed, Gyergyóditró (1978. február 20., Kohl István).
- Gatásukvik (*Aegolius funereus*) – Egy hím egyed, Gyergyóújfalu és Libán között (2009. június 1., Daróczi J. Szilárd, Gyékény Gertrúd).
- Törpekuvik (*Glaucidium passerinum*) – Két hím egyed, Szenéte (2009. június 2., Daróczi J. Szilárd, Gyékény Gertrúd).
- Szürke cankó (*Tringa nebularia*) – Egy egyed, Szenéte (1995. augusztus 4., gyűrűzőtábor résztvevői).
- Csonttollú (*Bombycilla garrulus*) – Egy egyedet lőttek Gyergyószentmiklóson (1953. január, Kohl István).
- Pásztoromadár (*Sturnus roseus*) – Inváziós években alkalmi költőfaj, Szenéte, Vasláb (1983, 1998, Kohl István, Daróczi J. Szilárd).

Következtetések

E tanulmány eredményeként elmondhatjuk, hogy a Gyergyói-medence fontos költő területet jelent a helyi madárközösség számára, ideális körülményeket biztosítva több mint 150 madárfaj számára. A területen jelen levő természetes vizes élőhelyek megfelelő védelme, lecsapolástól és mezőgazdasági területekké való átalakításától való megóvása, valamint az emberi zavarás kizárása olyan gazdag élőhely fennmaradását biztosíthatja, mind a növényzet mind az állatvilág szempontjából, ami országos vagy akár nemzetközi jelentőséggel bírhat.

Köszönetnyilvánítás

Jelen dolgozat Kohl István, néhai szászrégeni ornitológus emlékének szól, akinek több évtizedes gyűjtőmunkája eredményeként a Gyergyói-medence ma-

dárvilágáról gazdag hagyaték maradt ránk. A dolgozatban felhasznált megfigyeléseket számos önkéntes lelkes támogatásával gyűjtöttük össze. Vincze Orsolyát az Apáthy István Egyesületen keresztül a Szülőföld Alap támogatta.

Irodalomjegyzék

- BirdLife International (2009): Important Bird Area factsheet: Giurgeu Depression, Romania. < <http://www.birdlife.org> >
- BirdLife International (2010a): Species factsheet: *Aquila heliaca*. < <http://www.birdlife.org> on 11.07.2010 >
- BirdLife International (2010b): Species factsheet: *Crex crex*. < <http://www.birdlife.org> on 11.07.2010 >
- Demeter, L., Szabó, D.Z. (2005): Data on the spatial distribution of the Corncrake (*Crex crex*) in the Eastern Carpathians, Romania. *Biota* 5: 13–19.
- IUCN (2010): IUCN Red List of Threatened Species. Version 2010.2. < www.iucnredlist.org >
- Kohl, S., Szombath, Z., Kónya, I., Lőrincz, I., Libus, A., Szombath, I. (1995): The birds of the Mureş (Maros) river. In: Hamar J., Sárkány-Kiss E. (szerk.): *The Maros/Mureş River Valley*. TISCIA Monograph Series, Szolnok – Szeged - Târgu Mureş, Hungary – Romania, pp. 235–244.
- Margóczy, K., Drăgulescu, C., Macalik, K. (2000): Vegetation description of representative habitat complexes along the Maros (Mureş) River I. The upper section (Vasláb/Voşlobeni). In: Gallé L., Körmöczy L. (szerk.): *Ecology of River Valleys*. Szeged, Hungary, pp. 23–29.
- Papp, T., Fântână, C. (szerk.) (2008): *Important Bird Areas in Romania*. Romanian Ornithological Society, Association „Milvus Group”, Târgu Mureş, Romania.
- Raţiu, F. (1968): Vegetaţia lemnoasă din complexul mlăştinos eutrof Voşlobeni (Jud. Haghita). *Contributii Botanice*, 8: 327–335.